

1633_05

Veldinventarisatie Dassen

Een onderzoek tussen de kern Cromvoirt en het afwateringskanaal Den Bosch - Drongelen naar aanleiding van het initiatief voor de aanleg van een golfbaan

Opgesteld in opdracht van de
gemeente Vught door Vereniging
Das&Boom.
Beek-Ubbergen, april 2004

Inhoudsopgave

<i>1. Inleiding</i>	3
<i>2. Methode van onderzoek</i>	4
<i>3. Gebiedsbeschrijving</i>	5
<i>4. De das</i>	6
<i>5. Toets aan beleid</i>	7
5.1 Dassenkaart Noord-Brabant, 1998	7
5.2 Streekplan 2002 'Brabant in Balans'	7
<i>6. Uitkomsten onderzoek</i>	8
6.1 Plangebied	8
6.2 Dassenburchten	8
6.3 Slachtoffers	9
<i>7. Beoordeling en motivering</i>	9
<i>8. Ruimtelijke inrichtingsaspecten</i>	11
8.1 Compensatie	11
8.2 Inrichting golfbaan	11
<i>9. Conclusies en aanbevelingen</i>	12
9.1 Conclusies	12
9.2 Aanbevelingen	12
<i>Bijlagen</i>	13

1. Inleiding

Bij de gemeente Vught is een verzoek ingediend om nabij Cromvoirt een golfbaan te realiseren. Uitgangspunt voor de golfbaan vormt een veebedrijf met circa 40 hectare grond. Voor een 18-holes golfbaan is circa 50 à 60 hectare grond nodig. Dit betekent dat 10 à 20 hectare grond extra moet worden toegevoegd. Eén van de mogelijkheden hiertoe is uitbreiding in westelijke richting over de Zandleij. Dit beoogde gebied is in het Streekplan opgenomen als AHS-landschap, met de specificatie leefgebied dassen. Voor de verdere planologische afweging van de gemeente Vught is het van belang te weten wat de feitelijke waarde van het beoogde plangebied is voor de das.

Das&Boom is door de gemeente Vught gevraagd om een onderzoek te verrichten naar de waarde van het beoogde plangebied voor dassen. Daarnaast wil de gemeente antwoordt op enkele vragen, te weten:

- Bevinden zich dassenburchten in het beoogde gebied?
- Hoeveel dassen leven in dit gebied?
- Tot waar reikt het leefgebied?
- Hoe intensief wordt het leefgebied gebruikt?
- Welke waarde heeft de Zandleij voor dassen?
- Welke gevolgen heeft ingebruikname van een strook van 15 hectare langs de Zandleij voor dassen?
- Zijn er inrichtingsmaatregelen voor de beoogde golfbaan ter versterking van het leefgebied voor de das?

Voorafgaand aan dit inventarisatierapport was reeds duidelijk dat het realiseren van een golfbaan in gevolge het Streekplan Noord-Brabant 2002 niet mogelijk is (dassenleefgebied). Desondanks heeft Das&Boom op verzoek van de gemeente Vught het gebied geïnventariseerd op de aanwezigheid van dassen. Ten aanzien van conclusies over de waarde van het beoogde plangebied voor dassen zal een zakelijke weergave worden gegeven. Het uitvoeren van dit onderzoek betekent niet dat Das&Boom niet kritisch tegen de realisatie van deze golfbaan zal aankijken.

2. Methode van onderzoek

Ten einde het plangebied op waarde voor de das te kunnen beoordelen en de vragen van de gemeente Vught te kunnen beantwoorden is gebruik gemaakt van de bij Das&Boom aanwezige gegevens (burchten en slachtoffers) en is het plangebied op donderdag 8 april, middels een veldinventarisatie bezocht. In bijlage 1 worden de burchtlocaties weergegeven. Daarnaast zijn alle omliggende, bij Das&Boom bekende, bewoonde en onbewoonde burchten bezocht.

De dassenburchten zijn beoordeeld op grote en activiteit. Tevens is gekeken of er sprake is van een kraamburcht en zijn de dassenwissels nagelopen om te kijken in welke richting zich de belangrijkste foerageergebieden voor de das bevinden.

Dassenslachtoffers nabij het beoogde plangebied kunnen aangeven of dassen gebruik maken van het gebied. Ook de locatie kan aanwijzingen verschaffen over migratie en foerageerroutes.

Tijdens de veldinventarisatie van het plangebied is gezocht naar aanwijzingen die wijzen op de aanwezigheid van dassen. Belangrijk hierbij was de ecologische verbindingszone (die een onderdeel uitmaakt van de ecologische hoofdstructuur) langs 'de Zandleij'. In bijlage 2 worden de gelopen route inclusief de bekeken punten binnen het beoogde plangebied weergegeven.

Naast het veldwerk is gekeken welke positie het beoogde plangebied ten aanzien van het vigerende dassenbeleid. In het Dassenbeheersbeleid opgesteld door het Ministerie van LNV in 1984 zijn een aantal beleidsaanbevelingen gedaan voor het behoud en het herstel van de dassenstand in Nederland. De nadere uitwerking van het dassenbeheersbeleid dient tot stand te komen door de provinciale overheden. Aangezien het beoogde plangebied zich geheel in dassenleefgebied bevindt is gekeken naar het beleid ten aanzien van dassen en de beoogde aanleg van een golfbaan conform het provinciale beleid.

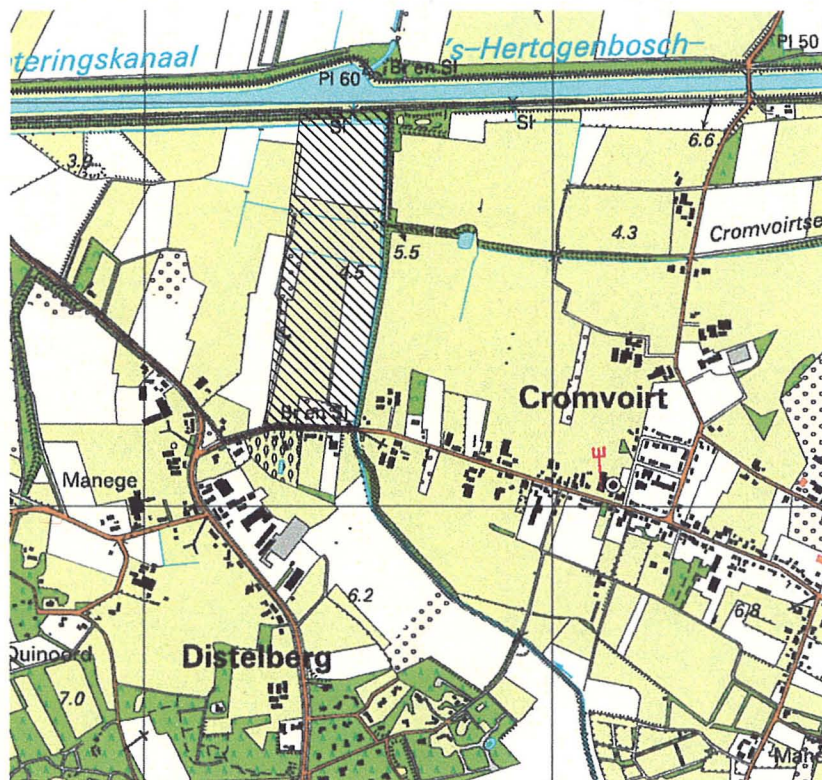
3. Gebiedsbeschrijving

Het beoogde plangebied (zie kaart 1) bevindt zich tussen de kern van Cromvoirt en het afwateringskanaal Den Bosch-Drongelen. Centraal door dit gebied loopt de laaglandbeek 'de Zandleij'. De Zandleij wordt in het Beheers- en Landschapsgebiedsplan Noord-Brabant aangemerkt als ecologische verbingszone tussen de 'Loonsche- en Drunensche duinen' en het gebied 'De Ham' net ten zuiden van Vlijmen.

De Zandleij vormt het belangrijkste landschappelijke element in dit gebied. De Zandleij was belangrijk voor de afwatering van de Helvoirtse Broek.

Het beoogde plangebied bevindt zich in het beekdal van de Zandleij. Het gebied bestaat met name uit weilanden en akkers. Daarnaast zijn in het gebied enkele opvallende landschapselementen te vinden waaronder, boomgaarden, de begroeide Cromvoirtse Dijk, poelen en enkele kleine bosschages.

Het gebied heeft een kleinschalig karakter ondanks het feit dat veel landschapselementen zijn verdwenen.

kaart 1 beoogt plangebied

4. De das

Dassen (*Meles meles*) zijn territoriale dieren; een dassenfamilie verdedigt tegenover andere dassenfamilies haar territorium. De territoriumomvang is afhankelijk van de kwaliteit als voedselgebied en varieert van minimaal 50 hectare tot 200 hectare.

In een territorium zijn een of meer burchtlocaties aanwezig en kunnen de dassen zich voortplanten en voldoende voedsel vinden om te overleven. Regenwormen vormen het stapelvoedsel van dassen. Verder eten zij onder andere insecten, maïs, kleine zoogdieren, amfibieën, valfruit en noten.

Graslanden zijn als regenwormleverancier de belangrijkste voedselreservoirs voor dassen, het dieet van dassen bestaat voor circa 75% uit regenwormen. Lijnvormige landschapselementen, zoals hagen en houtwallen, verhogen de waarde van een foerageergebied aanzienlijk door drie effecten. De beschutting tegen wind en zon zorgt voor een relatief vochtig microklimaat, ook in de strook weiland direct grenzend aan het lijnelement. Daar is dan een vrijwel permanent aanbod van regenwormen. Als er voldoende lijnvormige elementen in een juiste spreiding aanwezig zijn, strekt het microklimaat zich uit een groot gedeelte van de omgeving.

Verder zorgt een lijnvormig element zoals een haag met overstaande bomen direct en indirect voor voedsel voor de das. De haag zelf bestaat uit bes- en nootdragende struiken en bomen zoals meidoorn, sleedoorn, mispel, zoete kers, tamme kastanje, hazelaar, eik. Ook houden veel insecten, amfibieën en kleine zoogdieren zich op in en rondom het lijnelement.

Ten derde zijn lijnelementen belangrijk omdat dassen zich voornamelijk hierlangs verplaatsen.

Zodra een deel (van de kwaliteit) van haar foerageergebied verloren gaat, ontstaat stress in een dassenfamilie. Zij zal zich zolang mogelijk in haar burcht(en) proberen te handhaven en zal ter compensatie haar territorium proberen te vergroten. Zomogelijk annexeert de dassenfamilie terrein, grenzend aan haar territorium. Indien dat terrein deel uitmaakt van een territorium van een andere dassenfamilie, ontstaan schermutselingen met mogelijk dodelijke afloop. Een (langdurige) stresssituatie kan oorzaak zijn van dalende of verdwijnende reproductie.

Indien een aanzienlijk deel van het foerageergebied verloren gaat of onbereikbaar wordt, waardoor de dassen ter plaatse onvoldoende voedsel kunnen vinden, gaan zij zwerven, op zoek naar een nieuwe, geschikte locatie die nog niet bezet is door een andere dassenfamilie. Bij deze migratietochten gaan zij voornamelijk af op geursporen van soortgenoten. Bij het ontbreken van deze geuren zullen dassen deze gebieden mijden. Alleen indien zo'n leeg gebied ideaal is ingericht voor das (kleinschalig cultuurlandschap met bemest en begraasd grasland) zal het gebied alsnog bewoont kunnen raken. Tijdens deze zwerftochten worden diverse wegen of kanalen doorkruist waardoor de kans op overleven verkleint wordt.

Wat betreft de grootte, bereikbaarheid en vorm van foerageergebieden, moeten de fysieke mogelijkheden en beperkingen van de das in acht worden genomen. In een hoogwaardig foerageergebied dat rond de burcht is gesitueerd, kan de das efficiënt zijn voedsel vergaren. Als een foerageergebied niet in directe nabijheid van de burcht ligt, ontstaat al snel een negatieve energiebalans bij de dassen en tot afstoting van dit foerageergebied. Ook een langgerekte smalle foerageerstrook leidt tot een negatieve energiebalans en voldoet niet.

5. Toets aan beleid

5.1 Dassenkaart Noord-Brabant, 1998

De dassenkaart van Noord-Brabant geeft het verspreidingsgebied weer van de das in Noord-Brabant. Dit verspreidingsgebied omvat het actuele en potentiële dassenleefgebied. Naast het verspreidingsgebied geeft de kaart de dassenburchten, de te ontwikkelen verbindingzones en de faunavoorzieningen weer.

Het actuele dassenleefgebied is bepaald aan de hand van de bewoonde dassenburchten. Het actuele dassenleefgebied geeft gebieden aan waar het landschap geschikt is voor dassen en die dassen door migratie in de loop der tijd kunnen bevolken.

5.2 Streekplan 2002 'Brabant in Balans'

Ten aanzien van dassen en dassenbeleid geeft het streekplan het volgende aan: *het leefgebied dassen omvat landbouwgronden en andere gronden waarop dassen kunnen gedijen. Het leefgebied dassen wordt tot de AHS landschap gerekend, omdat dassen minder hoge eisen stellen aan hun leefomgeving dan struweelvogels en de kwetsbare dier- en plantensoorten. De meeste vormen van landbouw zijn dan ook prima verenigbaar met de aanwezigheid van een dassengebied. In het leefgebied van dassen moeten activiteiten worden uitgeoefend met voldoende respect voor de bestaansvoorwaarden van de das. Het gaat er dan met name om dat de burchten met rust worden gelaten, dat de dassen kunnen foerageren in het gebied en dat er voldoende landschappelijke structuren als houtwallen, begroeide slootkanten en dergelijke aanwezig zijn (pagina 101).*

Golfbanen vallen onder de bijzondere recreatievormen. *Voor de ruimtelijke beoordeling van golfbanen wordt uitgegaan van banen van 18 holes. Van deze beleidsregel wordt pas afgeweken indien uitbreiding tot 18 holes fysiek is uitgesloten door ondermeer bebouwing, infrastructuur of oppervlaktewater (pagina 114).*

Het Streekplan geeft duidelijk aan waar nieuwe golfbanen wel en niet wenselijk zijn. *De aanleg van een nieuwe golfbaan is niet toegestaan in de GHS-natuur, in de GHS landbouw, subzone leefgebied kwetsbare soorten en natuurontwikkelingsgebied, en in de AHS-landschap, subzone leefgebied dassen (pagina 115).*

Een bestaande golfbaan mag worden uitgebreid in de AHS-landschap, subzone leefgebied dassen. Hierbij gelden de volgende voorwaarden:

- *Het terrein als geheel moet voor meer dan de helft buiten het leefgebied voor de dassen komen te liggen;*
- *De aantasting van de natuur- en landschapswaarden wordt tot het minimum beperkt en gecompenseerd met inachtneming van de eisen die zijn genoemd in paragraaf 3.4.5 van het Streekplan (pagina 115).*

Over golfbanen en ecologische verbindingzones zegt het Streekplan het volgende: *bij de aanleg van een nieuwe golfbaan worden de op het terrein aanwezige ecologische verbindingzones zoveel mogelijk ontzien. Ecologische verbindingzones kunnen echter wel goed samengaan met een nieuwe golfbaan (pagina 114).*

6. Uitkomsten onderzoek

6.1 Plangebied

Het beoogde plangebied langs de Zandleij is door Das&Boom onderzocht (zie bijlage 2) op aanwijzingen en sporen van dassen. Extra aandacht is besteed aan de Zandleij, een ecologische verbindingzone, en de Cromvoirtse Dijk.

Het beoogde plangebied en de directe omgeving zijn zeer geschikt als leef- en foerageergebied voor dassen. Een groot deel van het grondgebruik bestaat uit (begrasd)grasland, die zeer geschikt zijn als wormenleverancier voor de das. Het plangebied staat echter wel onder druk door menselijke invloeden.

In het plangebied zijn geen aanwijzingen en sporen aangetroffen van recente aanwezigheid van dassen. Hierbij zijn de houtwal langs de Zandleij en de Cromvoirtse Dijk zeer nauwkeurig onderzocht. Extra aandacht is ook besteed aan de verschillende bosschages in het plangebied, waaronder de bosschages en landschapselementen langs het Afwateringskanaal Den Bosch-Drongelen, langs de Nieuwkuijke weg en de Sint Lambertusstraat.

6.2 Dassenburchten

Uit de gegevens van Das&Boom blijken in de nabijheid van het beoogde plangebied een zestal burchten bekend. Op donderdag 8 april zijn alle locaties bezocht. Onderstaand worden de burchten omschreven. Tussen haakjes achter de naam staan de Amersfoortcoördinaten.

1. Hooge Heide 3 (140.93/406.80)

Deze kleine burcht is pas sinds 2001 bij Das&Boom bekend. De burcht bestaat uit drie pijpen, waarvan geen enkele op dit moment wordt belopen.

2. Uitzetren Prins Bernhard (140.72/406.92)

In augustus 1999 zijn hier 6 dassen uitgezet. De burcht bevindt zich in het bos aan de rand van een zeer geschikt foerageergebied. Zeer duidelijke wissels lopen direct richting het foerageergebied. Het foerageergebied wordt niet doorsneden door verharde wegen en is nagenoeg geheel omgeven door bos. Vanaf het moment van uitzetten is er zeer veel activiteit. De huidige burcht bestaat uit circa 14 pijpen waarvan ruim de helft wordt belopen door dassen. Ook dit jaar worden er weer jongen verwacht gezien de sleepwissels en het nestmateriaal. Op de burcht zijn verse graafactiviteiten zichtbaar. In de nabijheid van de burcht bevinden zich verse mestputten.

3. Hooge heide 1 en 2 (140.60/406.92)

Op deze locatie bevinden zich twee dassenburchten vlak bij elkaar. Samen bestaan ze uit circa 10 pijpen waarvan 6 belopen. Er zijn duidelijke wissels inclusief sleepwissels en nestmateriaal waargenomen. Mogelijk worden ook hier dit jaar jongen geboren. Uit de duidelijke wissels blijkt dat ook deze dassen foerageren in het weide- en akkergebied ten zuiden van de burchtlocatie.

4. Caravan (140.50/407.36)

Nabij deze burcht bevinden zich diverse wrakken van caravans. In de rand van een vijver bevindt zich een door das bewoond hol. In totaal bevinden zich hier een viertal pijpen. Door het bos lopen diverse wissels. Gezien de omgeving en de richting van de wissels bevindt het foerageergebied zich ten noorden van de burcht (Helvoirtse Heide).

5. Vendreef (142.25/409.10)

Op deze locatie werden alleen restanten van een oude vergraven dassenburcht aangetroffen. Op deze locatie is geen activiteit van dassen.

6. Vlijmensch ven (141.71/409.51)

Voorheen bevond zich hier een grote dassenburcht, bestaande uit 15 pijpen. De burcht is sinds 1999 niet meer bewoond door das. Langs de aan de burcht gelegen Nieuwkuijkse weg zijn in het verleden rasters en een tunnel aangelegd. De tunnel wordt gebruikt. Er zijn geen aanwijzingen dat dassen de tunnel gebruiken. Bij de tunnel zijn prenten van een vos waargenomen. Wanneer deze burcht wederom door das wordt bewoond zal het foerageergebied ten noorden van het Afwateringskanaal Den Bosch-Drongelen liggen.

6.3 Slachtoffers

In het gebied rond Cromvoirt is één slachtoffer bekend, d.d. 10 september 1997. Het betreft een dode das op de Vendreef, een zijweg van de Nieuwkuijkse weg nabij het afwateringskanaal Den Bosch-Drongelen. De precieze locatie is (Amersfoortcoördinaat): 142.41/409.32.

7. Beoordeling en motivering

Het beoogde plangebied maakt deel uit van de AHS-landschap, specificatie leefgebied dassen. De dassenleefgebiedenkaart Noord-Brabant 1998 geeft aan dat het gebied wordt gekwalificeerd als potentieel dassenleefgebied. Het gebied direct ten noorden van het Afwateringskanaal en het beoogde plangebied wordt gekwalificeerd als actueel dassenleefgebied vanwege de aanwezigheid van twee (thans niet bewoonde) dassenburchten.

Tijdens de inventarisatie van het plangebied (zie bijlage 2) is geen activiteit van dassen waargenomen en zijn geen sporen van dassen aangetroffen die duiden op de aanwezigheid van dassen in het beoogde plangebied.

Nabij Cromvoirt is één verkeersslachtoffer bij Das&Boom geregistreerd. Het betreft een melding van een dode das uit september 1997. Deze das is ten noorden van het Afwateringskanaal Den Bosch-Drongelen gevonden. Het ontbreken van verkeersslachtoffers nabij het plangebied wijst erop dat er geen tot weinig activiteit van dassen is.

Het beoogde plangebied is echter wel zeer geschikt als woon- en verblijfplaats voor dassen. Niet alleen bestaat het plangebied uit (begraasde)weilanden en akkers, maar ook bevinden zich in het gebied voor de das ideale landschapselementen, waaronder de houtwal langs de Zandleij en de Cromvoirtse Dijk, voor het bouwen van een burcht. Op grond van bovenstaande informatie kan niet worden uitgesloten dat er zich in de toekomst geen dassen zullen vestigen in of nabij het beoogde plangebied.

Het plangebied staat onder druk door menselijke activiteiten. De ligging van het plangebied tussen de kern van Cromvoirt en het Afwateringskanaal Den Bosch-Drongelen maakt het lastig te bereiken voor dassen. Een belangrijke verbindingzone vormt de Zandleij. Deze natte en droge verbinding licht op dit moment op de grens van het dassenleefgebied. Bij realisatie van de golfbaan zal de ecologische verbindingzone, onderdeel van de EHS, dwars door de golfbaan lopen. Migratie van dieren kan hierdoor worden bemoeilijkt. Bij de inrichting van de golfbaan dient de Zandleij de belangrijke functie van ecologische verbindingzone te behouden. Voor dassen is de Zandleij (nog)

geen belangrijke verbindingzone. Voor dassen loopt de belangrijkste noord-zuidverbinding via de Helvoirtse Heide.

In de ruimere omgeving van het plangebied, het Vlijmsch Ven en op de Hooge Heide (zie bijlage 1) bevinden zich enkele bewoonde en niet bewoonde dassenburchten. De twee dassenburchten in het Vlijmsch Ven zijn op dit moment niet bewoond. Het foerageergebied van deze burchten bevindt zich ten noorden van het Afwateringskanaal. Van de burchten op de Hooge Heide zijn een viertal locaties op dit moment bewoond (zie bijlage 1). Het foerageergebied van deze burchten bevindt zich direct ten noorden en ten zuiden van de Hooge Heide.

Het beoogde plangebied maakt op dit moment geen deel uit van het foerageergebied van één van deze burchten en moet worden gekwalificeerd als potentieel dassenleefgebied.

Door het in gebruik nemen van het plangebied voor de realisatie van een golfbaan verdwijnt 10 tot 20 hectare foerageergebied voor de das. Het verlies aan foerageergebied zal moeten worden gecompenseerd in de vorm van het aanbieden van alternatief leefgebied (zie paragraaf 8.1).

Door een juiste 'dasvriendelijke' inrichting van de golfbaan kan de ecologische verbindingzone worden verbreed. Ten aanzien van 'dasvriendelijke' inrichtingseisen voor de golfbaan wordt verwezen naar paragraaf 8.2. Bij een dasvriendelijke inrichting moet de mogelijke schade die door dassen in de toekomst aangericht kan worden en de aanwezigheid van een dassenburcht op de golfbaan worden geaccepteerd.

Om in de toekomst de mogelijke aanwezigheid van dassen op de golfbaan te accepteren dient een convenant getekend te worden tussen de golfclub en de gemeente. In dit convenant dient de inrichting en het beheer geregeld te worden.

8. Ruimtelijke inrichtingsaspecten

8.1 Compensatie

Het verlies aan foerageergebied kan het beste worden gecompenseerd door het versterken van het leefgebied en het verbeteren van de foerageer- en migratiemogelijkheden. Dit dient bij voorkeur te gebeuren in de nabijheid van een nabijgelegen dassenburcht. Een optie is het aanleggen van 10 tot 15 hectare geschikt nieuw foerageergebied: een kleinschalig weidegebied (begraasd) met lijnelementen als hagen en houtwallen op de perceelscheidingen. Naast weilanden kan een hoogstamfruitboomgaard worden aangeplant.

8.2 Inrichting golfbaan

De gemeente Vught heeft aangegeven de beoogde golfbaan in het huidige landschap in te willen passen waarbij de golfbaan zo ingericht dient te worden zodat deze als verbreding van de ecologische hoofdstructuur (verbindingszone) kan dienen. Bij de inrichting van de golfbaan dienen de volgende uitgangspunten in acht te worden genomen:

- Behouden van aanwezige landschappelijke structuren (o.a. reliëf);
- Geen gebruik van bestrijdingsmiddelen;
- Geen rasters ten behoeve van het weren van dieren (o.a. dassen);
- Ontwikkelen natuurlijke vegetaties;
- Geen belemmeringen voor de ecologische verbindingszone Zandleij;
- Gebruik maken van inheemse bomen en struiken bij de inrichting;
- Bebouwing en infrastructuur concentreren nabij bestaande bebouwing;
- Geen verlichting van de golfbaan;
- Opstellen convenant waarin de inrichting en het beheer worden vastgelegd.

9. Conclusies en aanbevelingen

De conclusies en aanbevelingen zijn direct overgenomen uit de tekst. Tussen haakjes staat de pagina als verwijzing naar de tekst.

9.1 Conclusies

- Het beoogde plangebied en de directe omgeving zijn zeer geschikt als leef- en foerageergebied voor dassen (p8);
- In het plangebied zijn geen aanwijzingen en sporen aangetroffen van recente aanwezigheid van dassen (p8);
- Nabij Cromvoirt is één verkeersslachtoffer bij Das&Boom geregistreerd (p9);
- Het ontbreken van verkeersslachtoffers nabij het plangebied wijst erop dat er geen tot weinig activiteit van dassen is (p9);
- Voor dassen is de Zandleij (nog) geen belangrijke verbindingszone (p9);
- Voor dassen loopt de belangrijkste noord-zuidverbinding via de Helvoirtsche Heide (p10);
- In de ruimere omgeving van het plangebied, het Vlijmensch Ven en op de Hooge Heide (zie bijlage 1) bevinden zich enkele bewoonde en niet bewoonde dassenburchten. De twee dassenburchten in het Vlijmensch Ven zijn op dit moment niet bewoond. Het foerageergebied van deze burchten bevindt zich ten noorden van het Afwateringskanaal. Van de burchten op de Hooge Heide zijn een viertal locaties op dit moment bewoond (zie bijlage 1). Het foerageergebied van deze burchten bevindt zich direct ten noorden en ten zuiden van de Hooge Heide (p10);
- Het beoogde plangebied maakt op dit moment geen deel uit van het foerageergebied van één van deze burchten en moet worden gekwalificeerd als potentieel dassenleefgebied (p10);
- Door het in gebruik nemen van het plangebied voor de realisatie van een golfbaan verdwijnt 10 tot 20 hectare foerageergebied voor de das (p10);
- Voor een juiste 'dasvriendelijke' inrichting van de golfbaan kan de ecologische verbindingszone worden verbreed (p10).

9.2 Aanbevelingen

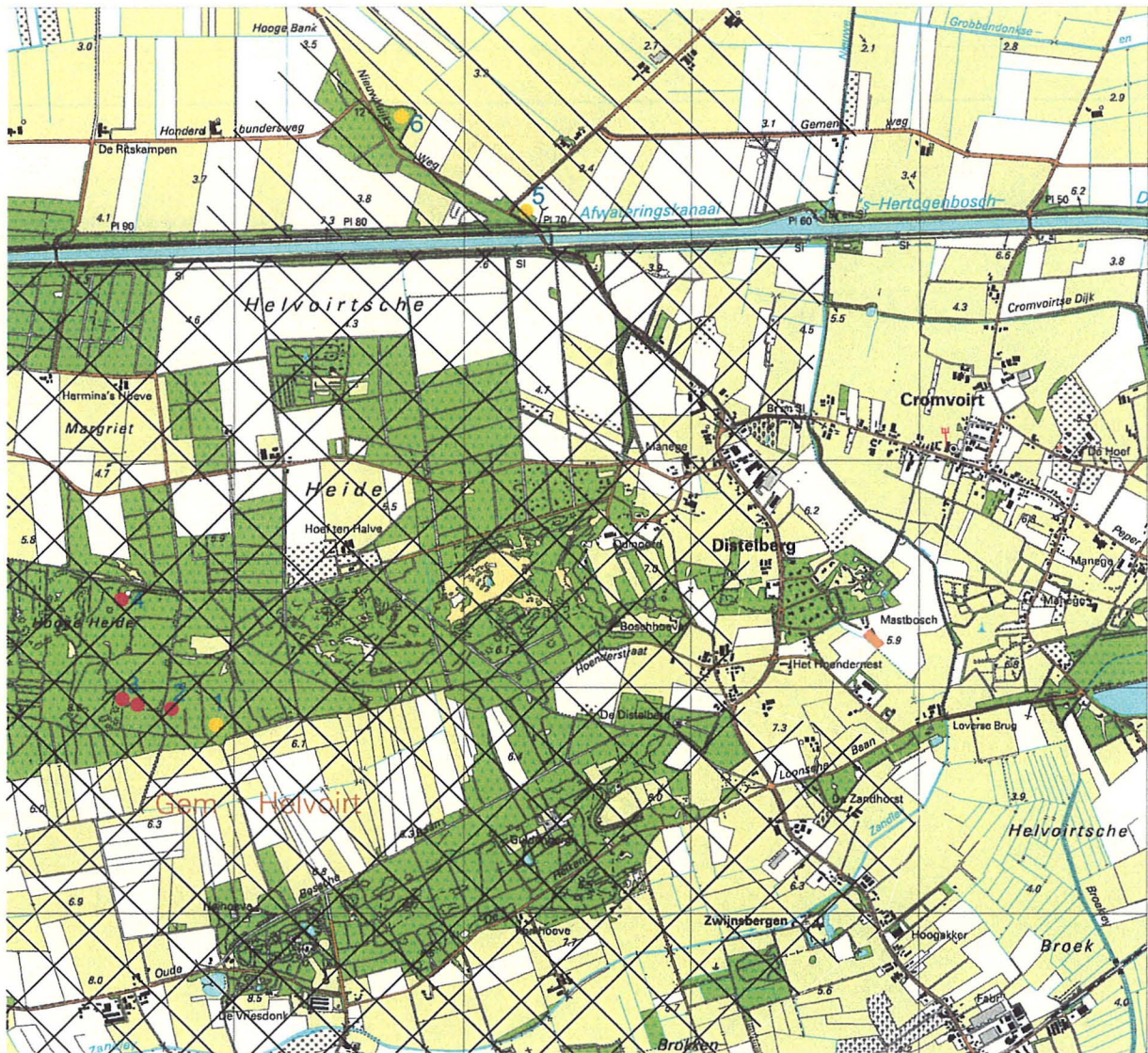
- Op grond van bovenstaande informatie kan niet worden uitgesloten dat er zich in de toekomst geen dassen zullen vestigen in of nabij het beoogde plangebied (p9).
- Bij realisatie van de golfbaan zal de ecologische verbindingszone, onderdeel van de EHS, dwars door de golfbaan lopen. Migratie van dieren kan hierdoor worden bemoeilijkt (p9);
- Bij de inrichting van de golfbaan dient de Zandleij de belangrijke functie van ecologische verbindingszone te behouden (p9);
- Het verlies aan foerageergebied zal moeten worden gecompenseerd in de vorm van het aanbieden van alternatief leefgebied (zie paragraaf 8.1) (p10);
- Bij een dasvriendelijke inrichting moet de mogelijke schade die door dassen in de toekomst aangericht kan worden en de aanwezigheid van een dassenburcht op de golfbaan worden geaccepteerd (p10);
- Om in de toekomst de mogelijke aanwezigheid van dassen op de golfbaan te accepteren dient een convenant getekend te worden tussen de golfclub en de gemeente. In dit convenant dient de inrichting en het beheer geregeld te worden (p10).

Bijlagen

Bijlage 1 dassenleefgebied en burchten

Bijlage 2 veldwerk plangebied

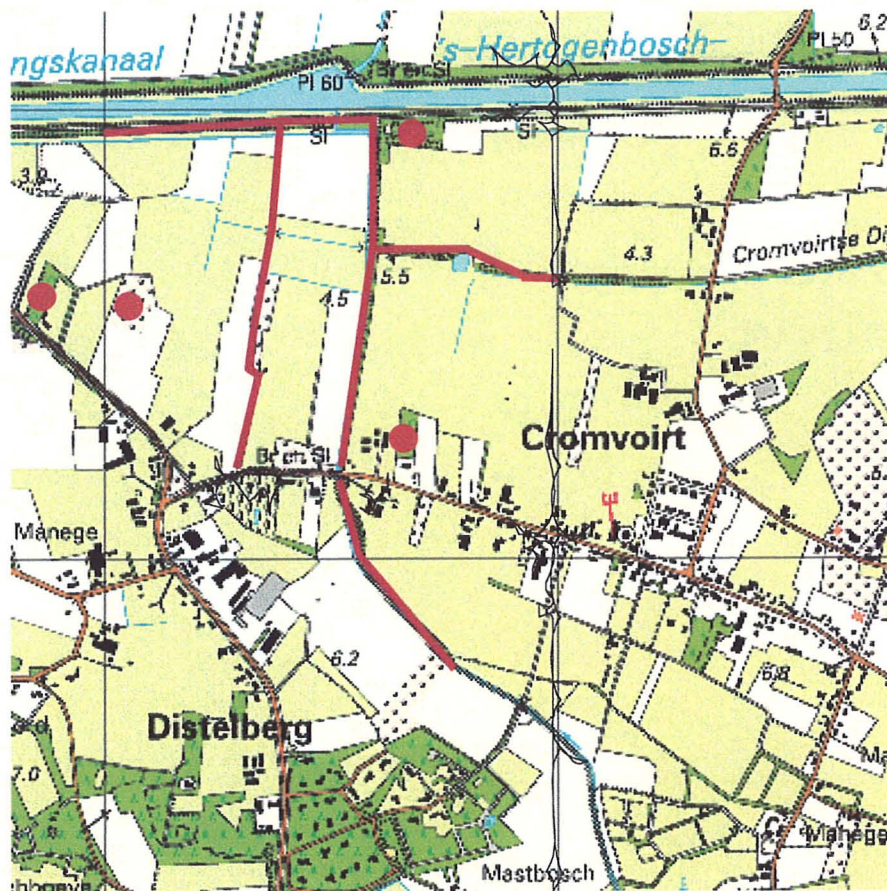
Bijlage 1 Dassenburchten

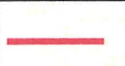
Legenda

	Bewoonde dassenburchten
	Onbewoonde dassenburchten
	Nummer van burcht correspondeert met paragraaf 6.2 dassenburchten
	Actueel dassenleefgebied
	Potentieel dassenleefgebied

Bijlage 2 Veldwerk Plangebied

Legenda

	Onderzochte percelen
	Gelopen route